

4206

1

I.

När Carl XI besökte Bossgården.

Bossgården ligger i Norrviddinge socken och var innan den var delad ganska stor. På 1600-talet innehades gården av en mycket sjävmedveten bonde vid namn Håkan Wivesson. Denne var kung på sin egen gård och böjde sig ej vare sig för den ene eller den andre. Den under ~~år~~ 1600-talets svensk-danska krig bekante general Rutger von Ascheberg, var han god vän med och denne var intresserad av den kriginelle bonden. Omtalas kan att ~~han~~ hur varmt det än var gick han ändå klädd i en hundskinnsmössa.

En gång under 1670-talets krig då svenska hären låg i närheten av Landskrona, var Carl XI, Ascheberg jämte några officerare ute på en ridtur. Då de passerade Bialitt i Torrlösa socken (där förut ett värds-
hus funnits) på väg till lägret vid Billeberga kände de sig törstiga, ty dagen var mycket het. Då sade Ascheberg till konungen/ "Jag tror vi rider till min gode vän, Håkan Wivesson på Bossgården, så får vi något att släcka vår törst med!" Konungen var med på förslaget och man begav sig dit. Under vägen sade Ascheberg, "Jag får bereda Eders Majestät på, att han

1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När Carl XI
Besökte Boss-
gården.

säger du till alla människor och det är inte troligt, att han gör något undantag för Eders Majestät!" "Ja då får vi vara lika ogenerade tillbaka svarade konungen!"

Då de kommo till Bossgården stod Håkan Wivesson på gården med hundskinnsmössan på och med hundskinnsbrämen uppvikta. "God dag min käre Håkan Wivesson", sade Ascheberg. "God dag Ascheberg!", sade Håkan Wivesson, "jasa ^{du} ute och försöker dig i sommarvärmen?" "Ja", svarade denne, "men du vet inte vem jag med mig?" "Nej", svarade Håkan Wivesson, "det kan icke tusan känna alla svenskarnas ridknektar!" Men då sade Ascheberg: "Jo du det är konung Carl XI av Sverge!" Då sade Håkan Wivesson lungt, "Gud bevare kungen, mig själv inberäknad", och lyfte lite på mössan.

Då de höga gästerna omtalat sitt ärende blevo de inbjudna. När de skulle placera sig satte ~~han~~ ^{Håkan W} sig själv vid bordändan, som var hans självskrivna plats, och så sade han till konungen, "Du kan sitta vid sidan om mig eftersom du är kung och så du Ascheberg, sedan kan de övriga pojkarna sätta sig efter eget gottfinnande!"

Under tiden utspann sig följande samtal mellan Håkan Wivesson

och konungen. Då den senare fick se på barnen, som stodo vid dörren och nyfiket tittade på gästerna, sade han, "Det var vackra barn du har Håkan Wivesson!" "Ja," svarade denne och pekade på äldste sonen, "Den skall bli min kronprins!" "Än den andre då?" frågade konungen. "Å, han får söka sig rike var han kan få!" svarade Håkan Wivesson! "Nå än flickorna då?" fortsfor konungen. "Om en flicka har något att bjuda på, får hon alltid friare, för det är inte för oss, som för dig och dina gelikar. Ni få fara i främmande länder och söka Er maka," svarade Håkan Wivesson. Till detta genmälte konungen, "Ja vår lott är visst inte så avundsvärd!"

Vid avskedet från den frispråkige bonden bad konungen honom vara välkommen och hälsa på i hans läger, men härtill svarde Håkan Wivesson, "Nej tack. Jag tager gärna emot besök av konunger, men själv besöker jag dem aldrig!"

Han hade vid besöket bjudit skummande ^{äl} ~~öl~~ på gästerna, vilket de låtit sig väl smaka och det var ej utan, att de hade fått sig en florshuva. Tydligen var konungen mycket road av den självmedvetne och oförskräckte bonden, som ej var rädd ^{for} ~~att~~ att säga du till kungen.

Sagesmannen var en ättling av Håkan Wivesson och härstammade

själv från Bossgården. Han var synnerligen intresserad och har ett enastående gott minne.

II.

När prästen i Norrviddinge ordnade giftermål.

En lantbrukare i Gissleberga var ägare till gårdarna nummer 2,7 och 8 därstädes. Denne hade en enda dotter. När hon var femton år gammal dogo båda föräldrarna troligen i någon epidemisk sjukdom, ~~och hon~~ ^{det var} i slutet av 1700-talet.

~~xxxxxx~~ Flickan stod nu ensam i världen med sina gårdar och sin rikedom och kyrkoherden i Norrviddinge, vilken enligt berättarens utsago, hette Palm ~~och~~ fick nu hjälpa den föräldralösa flickan till rätta. Enda utvägen ansåg prästen vara, att flickan gifte sig, men var skaffa henne en god och präktig make. Han försökte att tänka ut någon och slutligen ansåg han den lämpligaste vara hans egen gårdsdräng, vilken var en duktig, ~~en~~ ordentlig karl och ~~en~~ åtnjöt sin husbondes odelade förtroende, och så hände det sig, att drängen Hans Larsson och hemmadottern Pernilla Jonsdotter blevo man och hustru. Trots att åldersskillnaden var sjuttionio år blev äktenskapet lyckligt och såsom vanligt

Skriv endast på denna sida!

När prästen i Norrviddinge ordnade giftermål.

54206

LUNDS⁵ UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

var på denna tid var där många barn, till vilka gården senare utskiftades. Gravvård över makarna finnes på Norrviddinge kyrkogård.

III.

Tornhög i Gissleberga.

(Norrviddinge socken)

På ägora till Gissleberga n:r 7 (ligger en ätthög, som kallas

Tornhög.

Gården, på vilken ^{S/} ~~en~~ ägor högen är belägen, ägdes på 1870-talet av bonden Jon Månsson, son till ovannämnde Måns Larsson.

Enligt sägnen skall en viking vid namn Gissle vara gravsatt i högen och denne skall vid gravsättningen ha fått med sig en del skatter.

En gång då Jon Månsson var ~~bo~~ta funderade sönerna på, att gräva i högen efeter skatten och för att finna denna grävde de en djup håla. Då Jon Månsson kom hem och fick se sönernas tilltag, blev han ledsen och sade, "Nu kommer inte släkten, att stanna på denna gården länge!"

Sägnen ville nämligen göra gällande att om någon av gårdens ägare rörde högen, skulle ~~den~~ gården komma att gå ifrån honom.

Innan Jon Månsson dog delade han gården till sina båda söner, men

Tornhög i
Gissleberga.

det dröjde icke länge förrän de måste lämna den och gården övergick till annan ägare. När man såg, att de fingo lämna^a den fäderneärvda gården tänkte man på säggen och trodde att ^{det} var högmanne^{nt}, som hämnades^a sin störda gravfrid.

IV.

En annan sägen om en ättehög.

Även på Bossgårdens ägor fanns en ättehög. Också denna gård hade blivit delad på tvenne söner. Här, såväl som vid Tornhög, var det enligt säggen förenat med fara för gårdens ägare, att röra eller oroa gravhögen. Detta till trots var där en ägare vid namn Der Håkansson, som jämnade ut högen, och även denna gång troddes högmannanen taga hämnd^a för sin störda gravfrid, ty Håkanssons son måste lämna gården.

Naturligtvis kommo dessa båda fall, att stärka folkets tro på de dödas makt att kunna hämnas på de levande. (Fallen kunna ju jämföras på våra dagars tal om Tuthan Kamons hämnd, fast det här ej blev döden för dem som störde friden.)

V.

En annan sägen om en ättehög.

4206

V.

När bönderna i Gissleberga räddade fröken Coyet.

Förr i världen fanns där en väg mellan Håstenslöv och Gissleberga Vägen, som där ännu finns märke efter, gick mellan nummer 7 och 12 i Gissleberga ned till Saxån där det fanns ett vad man måste över för att komma till Landskrona. På denna tid lågo gårdarna i Gissleberga i en klunga.

En gång skulle en fröken Coyet från Rönneholm resa till Landskrona. Troligen var det på våren, ty där var mycket stark ström, så att när hon skulle över vadet, tog strömmen hela fyrspannet med sig med ~~maxxxxxxxx~~ fröken, kusk och betjänt.

Bönderna i Gissleberga blevo varse olyckan och skyndade de nödställda till hjälp och lyckades därvid rädda åtminstone fröken Coyet.

Det berättas nämligen, att hon såsom erkänsla för att hon blivit räddad skänkte bönderna i Gissleberga en skog i Konga socken benämnd Kvarck. Här skulle de få hämta så mycket ved de ville mot en ersättning av 50 öre lasset till skogvaktaren för att han högg veden till dem. Först hade man skogen för gemensamt bruk, men på 1880-talet företogs

7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När bönderna
i Gissleberga
räddade fröken
Coyet.

delning då varje nummer utom nummer 12 fick sin andel. Detta senare fick ingen-
ting ty det tillhörde Trolleberg. Du ha alla sålt sina skogslot-
ter utom nummer 7.

Trots att där var präktig skog föredroga bönderna att under sa-
gesmannens barndom köpa ved på annat ställe för tre kronor lasset, ty
där är var så förfärligt dåliga vägar till Kvark, att det var nästan omöj-
ligt att komma dit.

VI.

Sågnen om Gissleborg.

Enligt sågnen skall det i Gissleberga ha funnits en gård eller
borg kallad Gissleborg. Denna skall ha legat där Holmagården nu ligger.
Sågnen vill även berätta att en biskop bott på denna borg, vilken blev
fängslad och fördd till Köpenhamn.

Holmagården skall ha fått sitt namn efter en person, som hette Holmagården.
Holm, vilken var stamfader till den Holm, som var med om att stif-
ta fir-
man Nydqvist & Holm.

VII.

Blosset vid Tornhög.

Tornhög har varit föremål för livligt intresse i folkfantasien.

Såsom ett ytterligare bevis för att högen skulle innehålla en dold skatt, omtalas att man där såg bloss.

En dotter till förut nämnde Måns Håkansson hade omtalat, att en natt då hennes fader var ute och kom förbi Tornhög fick han se ett bloss där, vilket följde honom. Blosset visade sig på så sätt att han såg en hand, som höll ett ljus, men han såg ingen människa. När han kom hem talade han om sin upplevelse, och för att han det gjorde fick han ligga sjuk i flera dagar. Här är åter ett bevis för folktrons uppfattning, att en person, som varit med om något övernaturligt, skall ej tala om det förrän han sovit.

VIII.

När det började bli modernt att ^{1/} flickorna kallade sig -son

Sagesmannen omtalar, att det var en ganska hård strid innan flickorna mera allmänt började kalla sig -son i stället för -dotter. När han "gick och läste för prästen" fanns i Norrviddinge en präst, som hette Ströberg,

Blosset vid
Tornhög.

När det började bli modernt att flickorna kallade sig -son.

Denne var mycket sträng och ville inte veta av några nymodigheter allra minst någon högfärd. När han därför vid uppropet frågade barneⁿ vad de hette, var där en flicka som sade, att hon hette Anna Larsson; "Vad heter du," sade prästen, varför flickan upprepade namnet Anna Larsson. Då röt prästen, "Det gör du visst inte. Du är ingen son du är en dotter, du heter Anna Larsdotter, och jag vill inte veta av någon högfärd!"

Härav synes att denna namnförändring rönt motstånd och att det ansågs såsom ett utslag av högfärd när någon ville utbyta -dotter mot -son. Detta hände 1875.

IX.

När självmördare begravdes.

Sagesmannen omtalar, att den ovannämnde prosten Ströberg var en mycket sträng och befallande herre, som ej var så synnerligen lätt för församlingsmedlemmarna att tag~~a~~ med.

En gång hade en lantbrukare i församlingen begått självmord, och det var ju allmän sed, att dessa skulle begravas på ett undangömt hörn av kyrkogården sedan solen gått ned. Någon begravning med begrav-

När självmör-
dare begravdes

4206

11

ningsgäster brukade ej hellre förekomma. Mannen hade emellertid varit aktad och värderad, och en del av hans släktingar ville visa honom den sista tjänsten och följa honom till graven, med då begravningståget kom till kyrkogården gick prästen emot dem och förbjöd gästerna, att gå med till graven och det blev endast bäarna, som fingo gå med inom kyrkogårdsmuren. Så stor var prästens makt inom församlingen.

11

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
